अध्याय - १६

पत्रसंख्या - १२

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥१६॥

(1) अध्या। १६

श्रीगणेशायनमः॥ ॐ नमोसद्गुरुमुर्त्ति। चराचर तुझी विभुति॥ वि
श्वाह्मा विश्वस्फुर्त्ति। अमुर्त्त मुर्त्ति गुरुराया॥१॥ तुसमुर्त्तिचें महिमा १५
ना। सकळशास्त्रां अतर्क्य जांण॥ श्रुतिनेंद्येतळे मौन। शब्द आणवा
हिली॥२॥ आंणवाहिलि दृष्टांति। तुजसमान नाहि दुजिस्थिति॥ जेथे
उपजवि उत्पति। तेते विभुति [illegible] ॥३॥ तुसीया प्रभावाचिरे। सि
चिखोडि। जे दुजेपणाचे मु[illegible]। मग येकपणाचेपर वडि। दृष्टां
तु कादि कोणकोवं॥४॥ [illegible] नमान। हें चि सर्वथा न कळे
जांण। अगाध तुझे महिमान [illegible]। निश्चयान धरावें॥५॥ हेतु मातु
दृष्टांतु। नारिघेज्या चे सर्व[illegible] भागवतिचा भावार्थु। वोवि
यां आंतु बोलविसि॥६॥ तेमाझे मऱ्हाटे बोल। सद्गुरुनें केले सर आरु१४
खोल॥ तेथिच्या प्रेमाचि जेवोल। जांणतिके वळ गुरुभक्त॥७॥ ज्या
सिनाहि गुरुचरणि भक्ति। त्यासि कैसेनि होईल विरक्ति॥ जाहि पु
ढिले श्रुतिस्म्रति। शास्त्र विप्रतिकेल्यांहि॥८॥ करितां साधना

Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2) च्याकोटि। साधिनि समाधान नुगी।। जालियां सद्गुरु कृपा दृष्टि। ब ११
म्हते पुष्टि गुरुभक्तां।। ९।। तो तु सद्गुरु जनार्दन। सकळ जनांचे आ
धिष्ठान।। श्रुति स्मृति तासां तुं आपण। सहजें चि जो पण समसाम्य।। १०।।
समसाम्य सर्वभुति। ज्यासि घडे सद्गुरु भक्ति। तो चि येथ श्रीमहाभा
गवतीं। अर्थु प्राप्ती प्रविष्ट।। ११।। [illegible]ले यांस सद्गुरु कृपा वरिष्ठा। नकुरि
तां विप्रतिपत्ति चें कष्ट।। भागवता[illegible] प्रविष्ट। भक्ति सुभट भावार्थी।। १२।।
हृदयीं जालियां सद्भावो। त[illegible]भागवताचा अभीप्रावो।। भावें प्रगटे
देवाधिदेवो। सहजें चि पा[illegible]वसावे।। १३।। यालागीं करितां गुरु
।।१।। भक्ति प्राप्त होई जे भगवतार्था।। तयकां व्यादि विप्रतिपत्ति। नाना युक्ति ।।१।।
किमर्थ।। १४।। कीमर्थ करावें शास्त्रज्ञान। किमर्थ धरावें वृथा ध्यान
चालतें बोलतें ब्रम्ह पुर्ण। सद्गुरुचरण साधकां।। १५।। वांचुनि यां सद्गु
रुभजन। शिष्यासि नोहे समाधान।। सांडोनिया श्रेष्ठ साधन। ना
हि प्राणा सर्वेथा।। १६।। सां सद्गुरु कृपा परिपाटि। येकादशा पुर्वी थको १६

...oject of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2A)

टि॥ वारवानिलिमऱ्हाटी। येथार्थदृष्टि। निजबोधे॥१७॥ उंसगाळि

ल्यांरसुहोये। तोवेवितां बहुंकाळरहे॥ साचाआळुनियापाहे।

गुळुहोयेसपिंड॥१८॥ तो हिवे वितां निगाउधरि। मगसाखर ज्हि

ळरायेपुरि॥ ते हि घोटोनियांचुरि। नाबादकरिकोरडि॥१९॥ ते

सेंहेंश्रीभागवतजांण। मुळि बोलिलाश्रीनारायण॥ ते चि श्रीव्यासें

आपण। देशलक्षलपाव पोलि॥२०॥ ते देशलक्षणपरवडि। श्री

शुकमुखें चढलि गोडि। ते ... पद बंधमोडि। टीकाचोरव

डिश्रीधरि॥२१॥ ते श्रीधरिचा निजव्याख्यान। भावार्थदिपीका जा

ण॥ या भावार्थि चिसदभाव ... वे ले नीशेपण देशभाश॥२२॥

मुळि बिजश्रीनारायेण। ब्रुम्हयाचें गर्ई परिळें जांण॥ तें नारदसे

चिंसंपुर्ण। पीका परिपुर्ण निउरलें॥२३॥ ते याचि व्यासें दशलक्ष

पासंपुर्णकेलिसांवगण॥ शुकपरिक्षिति चें खळां जांण। मळुनि

निजकणकाढीलें॥२४॥ तें चि शास्त्रार्थेजाण। श्रीधरे निजबुधि

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

२ तथं प्रथमध्याई अनुक्रमें ॥

(3) पाखडून ॥ काढीलें निउराचें कपा । अतिसघन सुटके ॥ २४ ॥ साचि ११
पक्कानें चोखडि । म्हाटियापुढें सोडि ॥ येकाजनार्दनें केलि पखा
डि । तेजोपातिगोडि । निजा सखोल ॥ २५ ॥ सा श्रोसाचे निज अवधाने ।
जनार्दन कृपा सावधाने ॥ पुर्वीर्ध येकाजनार्दनें संपुर्ण करपे दृशकाशे ॥२८॥
~~पुर्वी थं अनुक्रम~~ । वैराग्य उत्पत्ति मध्यम ॥ कुळ ऐसिया सि पुरुषोत्तम
करि उपक्रम ब्रह्मशापे ॥ २६ ॥ दुसऱ्या पासुनि चतुर्थ वरि । नारदें
वसुदेवाचां घरि ॥ निमिजयंतप्रश्नोतरि । पंचाध्याई खरि सपा ॥२९
॥२१॥ विलि ॥ ३० ॥ षष्ठमाध्याइ श्रीकृष्णमुर्त्ति । पाहो आलिया सुरवर पं
क्ति ॥ तिहि प्रार्थीला श्रीपति । निज धांमा प्रति यावया ॥ ३१ ॥ ऐको नि
सुरवरांचि विनंति । देखोनि अरिष्टभुत द्वारावति ॥ उद्धवें प्रार्थी
ला श्रीपति । निजधांमां प्रति मज नेइ ॥ ३२ ॥ साचि प्रश्नांचें प्रश्नोत्त तो
र । सागय युक्त ज्ञान गंभीर ॥ सप्तमाध्याई सारंगधर । राथोउनि फा
र बोलिला ॥ ३३ ॥ तेथे सांग संग्रह लक्षण । ये दुःअवधुतसंवादे जा १९

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

(3A)

ण॥ चोविसा गुरूचे प्रकरण॥ अष्टमीं नवमे आध्याई॥ ३४॥ अथा संग्र
ह ज्ञान विश्वासु। तेथे नाना मतांचा मतनिरासु॥ दशमाध्याई रुचि
केरु ज्ञान विलासु बोलीला॥ ३५॥ अकरांव्या आध्याई जो परा बधमु
क्ताचे लक्षण॥ सांगोनि साधुचें लक्षण। भक्तिचें संपुर्ण दाविले
रूप॥ ३६॥ भागवति बारावा जो आध्यावो। जे तिल्हाये बोलिला देवो॥
तिथील्याला वितां अभीप्राव [illegible] देहीस ज्ञाना॥ ३७॥ बाराव्यां आ
ध्याय। चिकित्तिव्यक्तिप्रय [illegible] ली॥ जनार्दन कृपाळु माउली।
तेणे मार्गीं दाविलिये थाचि॥ [illegible] द्वादशा आध्याई नीरोपण॥ सस
गाचा महिमा गहण। कर्मा [illegible] यां। सांगीतें लक्षण कर्माचें॥
३८ तो द्वादशा आध्यावो आर्येकता। ज्ञान सलभ होये चित्ता॥ आउवि
वके विश्याया वस्था। तेणें बाधकता साधका॥ ४०॥ गुण वैषम्यांचे लक्ष
ण। तेणे विश्याया वस्था गहन॥ तेथे सत्वशुधिचें कारण॥ केले निरोपण
त्रयोदशीं॥ ४१॥ तेचि प्रसंगीं येथों चित्त। चित्त विश्याचें जे ग्रथीत
उगवावया हंसगीत। सुनिश्चित सांगीतले॥ ४२॥ हंसगीतें ज्ञानि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(५)

शेपीलें ज्ञान। समाधी परियंत समाधान॥ तेचि साधावया साध १९
न। चो हावां आपण बोलीला देवो॥ ४३॥ साधनामाजि सुस्सभ
क्ति। सगुण तेचि निर्गुणमाजि मुक्ति॥ योगयुक्त ध्यानस्थीति। बो
लिला श्रीपतिच तु देशी॥ ४४॥ विविधा सीधि चिधारणा स्थीति।
देवें सांगीतली उधवा प्रति। सीधी [illegible] बाधका माजि प्राप्ती। हे पंथ रांवे
प्रति निरोपीलें॥ ४५॥ यज्ञु पं[illegible] यां पुर्वार्थी। निरोपपाला के
अतिशुध॥ आंता उचलीत [illegible]। तो कथा समंथ अवधा य
॥३५ ॥ ४६॥ ज्ञाउ शीभगवदि श्रु[illegible] राज्य गराआध्याप्रति॥ वर्णाश्र ॥३॥
मकर्म गति। विधानस्थी ति[illegible]णा॥ ४७॥ येकुनि सांव्या आध्या
ई गहन। ज्ञान निर्णयाचे महिमान॥ उधवा चुय मादि प्रश्ना सां
गीतलें ज्ञान परिपाकिं॥ ४८॥ या ज्ञानाधिकाराचे योग। अज्ञात
मध्यस्थ भाग॥ विसावे आध्याई श्रीरंग। विविध विभाग बोलीला
॥ ४९॥ ते थे रुप होइजाचि अवस्था। उधवें गेविली देवाचे माथा। तो
शंशयनीवृत्ति करीतां। होय तवं ता श्रीकृष्ण॥ २०॥ १६

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

वेदवादसंस्था । केलि तत्त्वतायेक विसावे ॥५०॥ ते चि वेदवाद विप्र
ति । तत्त्वाचि संख्याकिति । ते तत्त्व सांख्या उपपति । केलि श्रीपति यथा
न्वये ॥५१॥ सकळ तत्त्वाचें विवचन । प्रकृतिपुरुषांचे लक्षण । जन्म
मरणाचे प्रकरण । केले नीरोपणा बाविसावा ॥५२॥ साहोनिया पुरापर
थ । स्वयेश हावे निर्देद ॥ हा भीष्म गीतासंवाद । केला विशद ते बि
सावा ॥५३॥ अद्वेतराहा विय[illegible] चो विसावा सांख्य विप्रति ॥ नी
र्गुणापासुन गुणा प्रति । गुण[illegible]तिपी गुण उरे ॥५४॥ आद्य निर्गु
णअंति नीर्गुण । मध्ये भासके [illegible]गुण । ये अद्वेत प्राप्तीला गीजा
प । केले नीरोपण सांख्याचे । [illegible]थ्या गुण प्रकृति युक्त । त्रिगुण
गुणाचा संनिपात ॥ बोलीला पंचावीसावा आंत । निर्गुणोक्त निज नि
ष्ठा ॥५६॥ स विसाव्या आध्या प्रति । अनीवार अनुतापा चि शक्ती ॥ भो
गीता उर्वशी कामप्राप्ती । पावला विरक्ति पुरिखा ॥५७॥ भजन क्रिया
हुत्ले लक्षण । वेद विताचक्रिमिश्र भजन ॥ या उथव प्रश्नाचे निरोपण
केले संपुर्णस्थ विसावा ॥५८॥ मा हा योगाचे योग भांडार । परम ज्ञाने

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

ज्ञानगंभीर। निजसुखाचें सुखसार। केवळ चिन्मात्रजग विसांवा॥ १९
॥५५॥ याचि आध्या मांजी जाण। संसारभ्रमावाचा प्रश्न। उधवें केला
अतिमहन। त्याचें प्रतिवचन दिधलें देवें॥५६॥ येकादशाचा निजब
ळ सुभक्ति प्रेमाचा अति विश्वासु॥ यकुंतिसांवा सुरसरसु। ज्ञानउ
पदेश सुभक्तियुक्त॥५७॥ पुढिल्या दोन्हि आध्यांत। स्त्रीपुत्रादि कुळाचा घात
होतां उंउळिना ज्ञानसंमुथे। तें ह[illegible] ॥५८॥ ब्राम्हणाचा शापकुगीना ज्ञा
पें विंधीला सहस्रा। छितरां चिक[illegible] कुळ निर्दळ न ब्रम्हशापें॥६०॥
॥४५ ब्राम्हणाचा कोप ससमर्थ। सकुळ[illegible] कृष्ण केला भुक्त। शीवाचा जाला लीं ॥४५
ग पातें ब्रम्हशापें। न निमीशार्थें[illegible] लागी सज्ञान अथवा मुग्ध। तेहिं
न करावा ब्रम्हविरोध॥ हेचि दावावया मुकुंद। कुळक्षयो प्रसिद्ध दाखवि
॥६३॥ नीजदेहास जो करिघात। तो अजरा व्याध केला मुक्त॥ यथवरि ज्ञा
ता देहातित। क्षमायुक्त तो सज्ञान॥६४॥ यकुनतिसआध्यापरियंत।
सकळ उपदेशीला ज्ञाननाथें॥ पुढील दोहि आध्यायांत। स्वयें दावित वि
देहत्व॥६५॥ तास अयोध्याचे उनिंगला सकळ निजदेहाहि सोडिला १६

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

5A

येणे देहाभिमान नीथ्या केला । उत्तराध्या पुढिलो मुमुक्षां ॥ ४८ ॥ पंधराव्या
आध्याइ पुर्वार्धा । व्याख्यान जाले सीध ॥ सुत्रप्राये उत्तरार्थ । दावितो
विशद आध्यार्थ ॥ ४९ ॥ साहस्र नुर जनार्दन । श्रोतां व्हावे सावधान ।
पुढिल उत्तरार्ध व्याख्यान । येकाजनार्दन बोलीला ॥ ५० ॥ जालियां
वसंतांचे रिगवणे । वृक्ष पुष्पसफळते पणे ॥ ते विजनार्दन कृपा रु
पे । सार्थक वचने करिसा चिं ॥ ५१ ॥ गगनी उठवल्या अंकुमाली । जे विवु
कासी जैन वकमळी ॥ ते वि[illegible]कृपा केली । कवि तुन व्हाळी विकासे
॥ ५२ ॥ वेणु घे उनियां हात । वि[illegible] हेले कळनाथे ॥ ते विक विश्वर
करनि माते । वृन्दाये येजनाद[illegible] ॥ ५३ ॥ तो जनार्दन कृपा । सिरा विथ
ज्याचे रुपे सिंनो हि अवधी ॥ तेणे उत्तरार्थ प्रवेशु बुधी । अर्थ सीधी
समवेत ॥ ५४ ॥ मागील कथा संगति । पधराव्या आध्याच्या अंति
सिधि बाधू कमोाने पापी । ऐसे श्रीपति बोलीला ॥ ५५ ॥ एवं सांडु
निसीधीचे ध्यान । माझे स्वरूपी करावे मन ॥ हे आये को निलक्के

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6)

वचन ॥ उधवे प्रश्न मांडिला ॥ ७४ ॥ उधव म्हणे हो कमळनाथा ॥ किं तिज ९
वधारिं समर्थी ॥ तुझ्या विभुति समस्ता ॥ मज तत्वता सांगाव्या ॥ ७५ ॥
श्लोक ॥ उधव उवाच ॥ त्वं ब्रम्ह परमं साक्षादनाद्यंतमपावृतं ॥ सर्वे
षामपि भवनां त्राणस्थित्यप्ययोद्भवः ॥ १ ॥ टीका ॥ भुतभौतिकाचें उ
कारण ॥ तुझेनि जन्मस्थिति [illegible]न ॥ ऐसें करुं निजकर्त्तापण ॥
ब्रम्ह परिपुर्ण यालागीं ॥ ७६ ॥ प्रतिस्थिति मरण ॥ भुतां ते प्रकृ
त्ति करि जाण ॥ ते प्रकृत्ति तुज आधीन ॥ तु शनिचळन प्रकृत्तिसि ॥ ७७ ॥
॥५॥ यालागी प्रकृत्ति ते परतंत्र ॥ तुं परमात्मा स्वतंत्र ॥ अनादि अव्यय अ ॥५॥
पार ॥ प्रकृतिसि पार नकळेचि ॥ ७८ ॥ प्रकृतिसि तुझें आवरण ॥ तुं अनंतगु
गानीरावरण ॥ जिवाचें स्वरुप तुं आपण ॥ परि जीवपण तुज नाहि
॥ ७९ ॥ जितुकितुकां अज्ञान यत्न ॥ तुं अज्ञानातित तुं निश्चीत ॥ याला
गी ब्रम्ह तुं साक्षांत ॥ अविनाशवंत अपरोक्ष ॥ ८० ॥ तो तुं अपरोक्ष ऐसा १८
म्हणसि ॥ सर्वि सर्वी सबाह्य असासि ॥ ऐसा असोनि जत र्कय होसि ॥ रु

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

शिकेशीतेआईक॥८३॥श्लोक॥उच्चावचेषुभूतेषु र्ज्ञेयमकृतात्मभि
उपास्यस्त्वोभगवन्यथोतथ्वोनब्राम्हणा:॥१॥टीका॥मशकादि हिरण्य
गर्भपर्यंत॥तुंसबाह्यसर्वभुतिंसनत॥ऐसियातुते निश्चित ब्राम्हणजा
णतवेदार्थ॥८४॥आकळुनिउपनिशदार्थ॥तुझागर्भजननयत्ने॥तें
तुजसर्वगतातेंजाणत॥स्वानिश्चितसर्वात्मा॥८५॥यासर्वात्म्याचापा
हातोपर॥जचिंतानंत […] या॥तुजनेणतिप्राकृतिनर॥आई
कविचारतयांचा॥८६॥जेम […] केले॥उपस्थाचेआकळिले॥जेर
सनेचेपोसनेझाले॥निद्रेने […] रज्ञावाई॥८७॥ऐसांसिस्वतसीध
स्वरूपपाहि॥सर्वगतनपा […]॥नीजासतानकहिं॥सदा विर
ईभुक्तले॥८८॥विरागेचंचळअंत:करण॥यासिनव्हेध्यानसपूण
निरुपीप्रवेशेनामन॥आईकपसनकेवितरति॥८९॥नकरितानानावि
षतिनधरितांध्यानस्थीति॥तुझ्याउपमाज्याविभुति॥यासांगनि
श्चितिप्रसनांसि॥९०॥श्लोक॥येषुयेषुभवेषुभक्त्यात्वांपरमर्षय:॥

A Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

उपासिनाप्रपद्यंतेसं।सिधिंतदद्दस्वमे॥३॥टीका॥ज्याज्या तुझ्या वि १२
(२) भुति।पुर्विउपासिल्यासंति॥दृढभावे करुनि भाचि।तुझे स्वरुप प्रा
प्ती पावले॥७१॥त्यास कळे तुझ्या विभुति।कवण पारुंषि तिकवण व्याचि
कवणभाव कवणगति।हे निश्चिति मज सांगे॥७२॥म्हपासीसू कळ
भुता प्रति।तुं चिवोळखमास्या विभुति॥तरि तेतुझि अंतक्रय रुंछी
॥°५१ ति।न कळे श्रीपति आमचे [illegible] कोका॥गुढचर सिभुता साधु
तानांभ्रतभावनः॥नचांप [illegible] नेपर्यंत मोहिमानिते॥४॥टी ॥५॥
सर्वभुतांचा हृदयस्छ।हृदय [illegible] निअंतिगुप्त॥त्यातुतेंभुतेंसम
स्त।न देख तदेह प्रमे॥ [illegible] स्वामासि देखरया।मुळकार
णतुझी माया॥तेथे तुसी रुपांछालिया।मायापासायलयास गुपासि
॥७५॥नुगंसर्वचसवांठोंयास्वभुतिसबाह्य देही।तुझे स्वरुप गर्भा
चीर्थ प्रगटेपाहिस्सदोदित॥७६॥येवदें तुझें रुपचें करणो।तें रुपाळा
हिजे कवणे गुणें॥यालागी तुस्यां विभुति उपासने।उझेतलपेकारणी १६
गोविंदा॥७७॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

याचि लागीं विभुति चि स्थिति । समुळ सांग विनज प्रति ॥ तेचि
अर्थीं स्वि विनंति । पुसता पुसति करि तु असे ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ या का श्च
मुमो दिवि वेरसायां विभु । तयो दि श्च महा विभुते ॥ ताम ह्य मा व्या
ह्यनुभावितास्तेन मामिति तिर्थ पदोधि पद्यां ॥ ४ ॥ टीका ॥ स्वर्ग मु
ऋं पाताळ स्थिति । विस्तार म्यांट त्रा दिशां प्रति ॥ या समस्त हि तुझ्या
विभुति । सांग श्रीपति मज [illegible] ॥ ९९ ॥ ऐसा करुनि प्रश्न उधवे
घातले लोटांगण ॥ सक [illegible] जन्मस्थान । मस्तकिं श्रीचर
ण वंदिले ॥ १०० ॥ आयको [illegible] च्या प्रश्नासि परम संतोष सुर
शी केशी ॥ पुरस्कारुनि उधवा [illegible] काये यासि बोलीला ॥ १ ॥ जो वैरि
गज यूथ पंचानन । कोदंड दिसा प्रतापगहन ॥ सखा जिवलग
पढीयंता जाण । जो उप्रां प्राणा जो माझा ॥ २ ॥ ज्याचे रथीचे मी धुरे वरि
ज्याच्या अश्वाचे मी वागा रे थरि ॥ जो उपदेशी का कुरसेवि । उभ
यसेना मासारि रणांगणी ॥ ३ ॥ तो नरावतार अर्जुन । त्याच्या ऐसा
हा तसा प्रश्न ॥ ऐसें उधवासि संतोषोन । काये श्रीकृष्ण बोलीला ॥ ४ ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(४)

श्लोक॥ श्रीभगवानुवाच॥ यवमेतद्दहे पुरुषप्रयश्नं प्रश्नविदांवरः॥ २९
ययस्सना विनस्सनेस पतै रर्जुनेन वै॥ ४॥ टीका॥ हाचि प्रश्न मज आ
रपो पुनि पुसीला अर्जुने॥ जे व्हां तिरस्कारु निदुर्योधन रथ सम
त्रांपे मांडिले॥ ५॥ जरि नि र्दळ निप्रताप पुर्प॥ धीरु विरु आपणीस ज्ञान
प्रश्न कर्तीया माजि विचक्षण॥ मासा आ माळोण अर्जुन॥ ६॥ तेणे अर्जु
ने कुरु सेविं॥ युधास मर्यी मा हा मा रि॥ स्वजन वधाचे भय मारि॥
हाचि प्रश्न करि मज ते व्हां॥ ७॥ श्लोक॥ ज्ञात्वा ज्ञातिवधं गर्ह्यं मधर्मं रा
५॥ ज्य हेतुकं॥ ततो निवृत्तो हं ह... ते लोके॥ ७॥ श्रीमत् दाशपुरुष ॥५॥
व्याघ्रो यक्त्व्या मे प्रतिबोधित... व्यभाषत मामेवं यथात्तरपार्थ
श्री नि॥ ८॥ टीका॥ केवळ राज्य ... कारण॥ गुरु गोवा पितु वधनी॥
हे जाति निद्यम ज कारणे॥ नाहि जुंस करणे प्राणांते॥ ९॥ कोणी का धा
मी प्रवर्तति॥ मी मारितो हे मरति॥ ऐसि माहा मोहा चि ध्यांति उप
जलि चित्ति अर्जुना॥ १०॥ राज्यभोगाचे धरु नि वर्मा ज्ञातिवधा
चें निद्य कर्म॥ हा केवळ जाण अधर्म॥ धर्मा स्वैच धर्म बुडविला॥ ११॥ १८

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ज्याचे तिर्थ घ्यावे प्रतिदीनि । जे पुजावे वृंदावसीं सनि ॥ ते खोचोनि ति
ख्ट बांणी । भोगा विजवनि स्वगोत्र रथी रे ॥ ११ ॥ स्वगोत्र रथी रा
चा पुरु । पृथ्वीवरि वाहेल दुस्तरु ॥ तेणे आम्ही होउनि राज्यधरु । हे
कर्म महा घोर न करवे मज ॥ १२ ॥ कुळि पुत्र वाछिजे जिहीं । बाणखों
चावे साचे हृदई । या परि पुर्वजां पाहीं । ज्ञाला उत्तराई यानावे ॥ १३ ॥
ज्याचे क्रूरा वेख्याधांत पेण । साचे [illegible] रि घ्यावें प्रांण ॥ भले पुर्वजा जा
लोउ तिर्णी । आलीनाग वण [illegible] ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ हतो वा प्राप्स्यसि
स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीं [illegible] धि निमाल्या स्वर्ग राति जयो
जाल्यां राज्य प्राप्ती ॥ दोन्हि हे [illegible] प्रतिकोणे हित घिजुसांवे ॥ १५ ॥
ऐसे नि बन्धुता पें लांपा । सोडुनि या धनुश बाण ॥ शोकाकुळीत अर्जु
न ग्लान वदन रणरंगी ॥ १६ ॥ ते काळि म्यां चि जांण । तो महाविर
पंचानन ॥ नाना युक्ति केलें समाधान । ते हि लक्षण अवधारि ॥ १७ ॥
अर्जुना देहो तिं कान स्वरा । मळ मुत्राचे कोंगर ॥ नाना करितां उपचार
मरणांत मरक्षणीक ॥ १८ ॥ जिउ निज नित्य निर्मळ । अर्जुन व्य

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

योअचळ॥ अछेद्य अभेद्य अमळ। अस्वंचळ निजांगें॥१९॥ अर्जु ११
ना आईक साचें। देहो तुझे निप्रय तेन वांचे॥ जिउ तुसे निमारिको
१ नवचे। पातक हये चें अहंभावे॥१२०॥ हाका तुवा हे सेन्य असते केले
तरि तुझे जाते मारिले। मि मारिता ये ने बोलें। दुज चि गेले अभी
माने॥२१॥ जो देहाचा निर्माने [illegible] चि देहाचा संहर्त्ता॥ तुं करा
प्यामारप्यापरता। व्यर्थ अ[illegible]ये रसि॥२२॥ जरि अहंता तुनें सो
॥५ डिसि। तरि सकळ हे तेचि य[illegible]ताअवचि आक्या तु जपासि। दो
शी जालासि अर्जुना॥२३॥ हे [illegible] पापो। देहादि कर्मीचि अहंता ॥८
जाअपत्ति याचे माथां। तो दे[illegible]र्वे या तिहीनो वि॥२४॥ हो कासि
धर्मीचि पुससि। तरि आइक से त्याच्या व्हे वधमीसि॥ समरंगणी
पीता पुत्रांसि। वधीतां व्हे त्रियांसि दोखुना हि॥२५॥ युधमरणी जे स्वधे
र्मे तिथे। समरंगणी निमे तो नि समुक्त। तें तु जनि जभाग्ये प्राप्त। ते चि
तुं अनहित मानिसि॥२६॥ दो रु अहंते चे माथां। ते जोनात ळे अहंता ॥१८

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai - Joint project of the

9A

ताचीकरूनीअकर्ता।भोगुनीअभोक्ता।तोयेकु॥२८॥तोस्वीसंगा
माळीनीसंग।अवघेंजगोस्सितोयेकलासांग।जोनीराभीमानीथ
व्यंग।तोसोराचांग।समरंगणी॥२९॥अर्जुनाअभीमानसांडीता
तुंमाझीपावसीसमसाम्यता।नेव्हीसकळपापाचीवार्ता।तुजस
वैयास्पर्शेना॥२९॥म्हणसीक[illegible]थहंता।तरीमजलक्षुनीतव
ता।स्वधर्मकर्मआचरता।चि[illegible]तातेपांहोये॥३०॥निर्मळहृआ
लीयांचीता।तोलागेमाझीया[illegible]पंथा।भजनेंमाझीसमरस्सता॥
माझ्यानिजभक्तां।नकाळ॥३१॥अर्जुनासांडावयाअभीमान।तुना
ईकसीमाझेंवचन।तरीजन्ममरणाचेंभुशण।सकळदोशजाण
भोगीसी॥३२॥तुंनीत्यमुक्तअव्ययो।हाबुडविळतुझासहभावो॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(१०) मग जन्ममरणाच्या निर्वाहो। अवश पाहो भोगीसी॥३३॥ यालागी करणें ११
न करणें दोन्ही। प्रकृतिचे माथां ठेउनी। तुं कायावाचामनी होउनी। मज ल
गुनी शरण॥३४॥ या पशीगा तव तां। मद्भावें शरण येतां। तुज सकळ पा
पाची वार्ता। मी सर्वथा सीवों नेदी॥ ॥ यालागी कोदंडपाणी। मरतें म
शीतं साडुनी दोन्ही। सोराव्हाई [illegible]। मी तुज लागुनी उद्धरीन॥३५
॥१९॥ मी ये थें कर्म करीता। कि [illegible] ता। [illegible] संभ्रीन्त हुगा पार्थी। मा ॥१९॥
झ्या शरणागता असेना॥३७॥ [illegible] नता शरण येणें। आपी जीवें
वेगळें उरणें। गुळ द गडाच्या [illegible] पा। अन्यनपणें न व्हे शरण॥३८॥
सरीता सागरासी शरण गेली। ते समुद्रचि होउनी ठेली। पुढती परता
व्या मुकली। समरसली सींधुवें॥३९॥ गंगा पावोनि सिंधुवासी। मागी १९
कायावाच्यावंचिना यासी। तें विस्व बाह्य थाम समरसैसी। शरण अ

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

जो२

हिणिंसि। अखंडतें॥४०॥ दिपदावा भीमटें गेला। तोतेव्हडाचीहोतनीटेना।
नेविंमजला गोशरेण झाला। अर्जुना॥४१॥ पाथीपरीसपां चिन्हे प्रासिचें हें
गुताकार मज अच्युताचें। असें मद्भावें देखें जोसाचें। त्यास ब्रह्मसायोज्यसुं। मुळ४
सामराज्यलाभें॥४२॥ मज अपलन्माचे निजस्थिति। सोंसारें मुख्य भ्रांति। तेथें
मीमारीताहे मरति। कोणहे युक्ती। [illegible] मनाची॥४३॥ मृगजळ वळे येथें नसें। तेथें नव
कोरडे चीअसे। माजे ठाईं आभा [illegible] हीं असे। कायबोल्हासु॥४४॥ ते वि
संसाराचे रूपनांव। ठेविलें येथें। निरवळ ब्रह्म। हाची स्वभावा परम। तेंचाल
ते ब्रह्म असतां देही॥४५॥ देहा [illegible] बाधियेकर्म। थामाना तळेथ मोथमों
साचें ज्यासीरकळलें वर्म। तोचीचालतें ब्रह्म वर्तता देहीं॥४६॥ देहीं वर्ततां
तो विदेही। विदेह वेयाचे देह। हें परम माझें गुह्य। अर्जुनां साझें सांगीतलें पाहें
॥४७॥ यापरीम्यां नानायुक्ती। युधीं प्रबोधीला सुभद्रापति। तपांही करुनी मज
विनति। पुसीलया विभुति। तुझ्या ऐशा॥४८॥ ज्यासांगीतलया अर्जुनासी।

(10A)

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com